

(1932), regulaciju Teplice—Šanov (1932), regulatornu osnovu Zagreba (1932), regulaciju Kaptola u Zagrebu (1932), regulaciju Stockholma (1933) te na natječaju za muzej u Malmöu (1933). Po povratku u domovinu projektira stambeno naselje Vrhovec u Zagrebu (1933), Željezničarsko naselje u Sarajevu (1934), radi regulatorni plan Sušaka (1936) i Novoga Sada (1937). U Zagrebu je projektirao stambenu zgradu na Ribnjaku 38 (1932), naselje Prve hrvatske štedionice na Trešnjevki s kućama u nizu (1935) i adaptaciju hotela »Dubrovnik« (1940), a u Dubrovniku pregradnju hotela »Excelsior« (1938). Poslije rata radi različite urbanističke i arhit. projekte. Autor je projekta za dovršenje mosta Sušak—Rijeka, generalnog plana Plitvičkih jezera (1952) s hotelskim i ugostiteljskim paviljonima i pristaništem na jezeru, paviljona studentskoga doma na Lašćini u Zagrebu. Neizvedeni su ostali njegovi projekti za novi Tehnički fakultet na Borongaju u Zagrebu (1947), za Operu u Beogradu (1948) i za rekreacijski centar na otoku Rissalou u Finskoj (1949). Od 1956. djeluje u inozemstvu i projektira obiteljske kuće i kulturni centar u Radcliffeu u Australiji (1959), stambeno naselje u Westminsteru u Londonu (1960), kazalište u Darmstadtu (1963), sveučilišni grad u Bochumu (1963), upravnu zgradu u Rotenburgu (1964), zgradu u Harbütelu (1964), kiparski paviljon i ljevaonicu Visoke tehničke škole u Braunschweigu (1965), dječji dom u Neu-Erkerodeu kraj Braunschweiga (1965) i pristanišnu zgradu u zračnoj luci Berlin-Tegel (1965, s Kreamerom i Wittom). — Bivio se umjetničkom fotografijom snimajući uglavnom arhit. motive iz staroga Zagreba, o čemu je izdao monografiju *Svjeta i sjene* (Zagreb 1955).

BIBL.: *Regulatorni plan za grad Zagreb* (u knjizi: S. Planić, *Problemi savremene arhitekture*), Zagreb 1932; *Kaptol u smislu racionalnog urbanizma*, Arhitektura, 1934, 2, str. 26; *Novo naselje u Zagrebu*, Građevinski vjesnik, 1936, 1; *Gradnja u nizu*, ibid.; *Problem željezničke pruge i kolodvora obzirom na razvitak južnog dijela Zagreba*, ibid., 1936, 5; *Regulaciona osnova Zadra*, Arhitektura, 1947, 1–2; *Nacionalni park Plitvička jezera*, Urbanizam i arhitektura, 1950, 7–8; *Das Wohnen und Technik*, Baukunst und Werkform (Frankfurt/M), 1951, 10; *Zadaci prostora*, Arhitekt, 1953, 8; *O prostoru*, Arhitektura, 1953, 6; *Das architektonische Erbe in Jugoslawien*, Schweizerische Bau (Zürich), 1954, 15; *L'architecte et l'héritage architectural*, Techniques et Architecture (Paris), 1954, 11–12; *Die ökonomische Form des Grosswohnblocks*, Baukunst und Werkform, 1955, 10; *Architectural Education in Europe*, II Dilettante (Melbourne), 1957, 6; *Town planning and Housing in Melbourne*, Architecture and Arts (Melbourne), 1958, 2; *Youth challenges the past*, Architecture Today (Melbourne), 1959, 7; *Bauen in Australien*, Bauwelt (Berlin), 1959, 47; *Theater für Morgen*, ibid., 1965, 25.

LIT.: S. Planić, *Problemi savremene arhitekture*, Zagreb 1932. — M. Majer, *Zdenko Strižić*, Svijet, 1932, 1. — V. Potočnjak, *Arhitektura u Hrvatskoj 1888–1938*, Građevinski vjesnik, 1939, 4–5. — S. Planić, *Pedeset godina arhitekture u Hrvatskoj*, Književnik, 1939, 2. — T. Stahuljak, *Arhitektura u XX. stoljeću u Hrvatskoj*, Naša domovina, II, Zagreb 1943. — Kritička retrospektiva »Zemlja« (katalog), Zagreb 1971. — T. Premrl, *Zagrebačka moderna arhitektura između dva rata*, Iz starog i novog Zagreba, V, Zagreb 1974. — *Isti*, Zdravstveni objekti i projekti hrvatske međuratne arhitekture, Arhitektura, 1975, 152–153. — *Isti*, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, ibid., 1976, 156–157. — *Isti*, Pobjeda moderne, ibid. — *Isti*, Arhitektonska i društvena avangarda, Arhitekti u Zemlji, ČIP, 1976, 6–7. — Z. Vrkljan, Prof. Zdenko Strižić, ibid., 1977, 9. — Ž. Čorak, *U funkciji znaka*, Zagreb 1981. — T. Premrl, *Hrvatska moderna arhitektura između dva rata*, Zagreb 1989. — Z. Vrkljan, *Sjećanja*, Zagreb 1995. T. Pl.

STRMAC PRIBIČKI → PRIBIČ

STROHBERGER, Johann Josip, dagerotipist i slikar, djelovao sred. XIX. st. u Zagrebu; prvi se put oglašava 1844. kao portretni slikar i mini-

Z. STRIŽIĆ, stambena zgrada na Ribnjaku 38 u Zagrebu

jaturist, a drugi put 1846. kao dagerotipist. Dolazi vjerojatno iz Beča, gdje je izučio zanat. U Zagrebu je ostao do 1848, a imao je i svoj fotografski atelje. Osim obojenih dagerotipija radio je vedute (*Markov trg*, 1846) i portrete (*Ban Josip i banica Sofija Jelačić*, 1946; *Dr Martin Matunci*, 1848) koji se odlikuju čistom i preciznom izvedbom.

LIT.: A. Simić-Bulat, *Sjeverozapadna Hrvatska*, u katalogu: *Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj*, Zagreb 1961, str. 29, 215. — N. Grčević, *Fotografija devetnaestog stoljeća u Hrvatskoj*, Zagreb 1981. — *Fotografija u Hrvatskoj 1848–1951* (katalog), Zagreb 1994. R. He.

STROHMAYER, Mihovil, graditelj (? 1817 – Zagreb, 7. XI. 1868). U Zagrebu djeluje 50-ih i 60-ih godina XIX. st. Među njegova vrednija ostvarenja ubrajaju se: kuća obitelji Šimec u Mesničkoj 24 (1858), nadogradnja prvoga i drugoga kata na kući A. Majcena u Ilici 42 (1859); drugi kat samostana sestara milosrdnica u Frankopanskoj ul. i uređenje pročelja crkve s visokim tornjem (1861) te jednokatnica u Jurjevskoj 9 (1868, poslije nadograđena). Po stilskim elementima na pročelju kuće u Ilici 42 i načinu preuređenja samostanskoga kompleksa S. je prvi romantički graditelj u Zagrebu.

LIT.: L. Dobronić, Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba, Zagreb 1971. — *Isti*, Graditelji i izgradnja Zagreba u doba historijskih stilova, Zagreb 1983. R. He.

STOJIC, BENKO → STAY, BENKO

STROSSMAYER, Josip Juraj, biskup i pokrovitelj umjetnosti (Osijek, 4. II. 1815 – Đakovo, 8. IV. 1905). Studirao teologiju u Đakovu, doktorirao filozofiju 1834. u Pešti, teologiju 1842. u Beču. God. 1849. imenovan je bosansko-srijemskim biskupom. — Pokrovitelj kulture i znanosti u Hrvatskoj; osnivač JAZU 1860. i Hrvatskoga sveučilišta 1866. Poticao je razvoj lik. izobrazbe i umjetnosti. Omogućio je i usmjerio gradnju i ukrašavanje neoromaničke katedrale u Đakovu (1866–82, projektirali K.

STROSSMAYEROVA GALERIJA STARIH MAJSTORA HAZU

Roesner i F. Schmidt, oslikali A. M. i L. Seitz) te gradnju neorenesansne palače JAZU u Zagrebu (1877–80, projektirao F. Schmidt). Skupljao je slike starih majstora i druge umjetnine. Njegova dragocjena zbirka (koju je darovnicom iz 1868. namijenio JAZU) izložena je 1884. u prvome postavu Strossmayerove galerije starih majstora u palači JA. Zastupnik strogoga historicizma, posebice romantične obnove tradicije sr. vijeka, S. je podupirao eklekticizam, historicističke stilove i slikarstvo nazarenaca. Svojim pogledima na umjetnost, koje je razložio u člancima, govorima i korespondenciji, znatno je utjecao na lik. kulturu druge pol. XIX. st. u Hrvatskoj.

BIBL.: Prva slika na lepu u novoj stolnoj crkvi đakovačkoj, Vienac, 1873, 39; *Stolna crkva u Đakovu*, Zagreb 1874; *Dva mramorna kipa nađena u Srijemu*, Vienac, 1874, 47, 48; *Druga slika u stolnoj crkvi đakovačkoj*, ibid., 1874, 1, 2; *Nekoliko riječi o stolnoj crkvi zagrebačkoj*, ibid., 1874, 39; *Putopisne crtice*, Glasnik Biskupije đakovačko-srijemske, 1875, 2–3; *Nove slike u Galeriji*, Vienac, 1877, 21; *Nove slike u stolnoj crkvi đakovačkoj*, ibid., 1878, 1, 2, 3, 4, 5, 6; *Besjeda pokrovitelja biskupa J. J. Strossmayera prigodom otvaranja Strossmayerove galerije*, Rad JAZU, 1884, 73; *Korespondencija Rački–Strossmayer* (sabradio i uredio F. Šišić), Zagreb 1928–33.

LIT.: *I. Kršnjavi*, Novi dar biskupa Strossmayera, Vienac, 1875, 15, str. 245–246. — *Č. Truhelka*, Sbirka slika Strossmayerove galerije JAZU, Zagreb 1885. — *A. Schneider*, Strossmayer i religiozno slikarstvo njemačkih nazarenaca, Rad JAZU, 1935, 252. — Spomenica o pedesetoj godišnjici Strossmayerove galerije, Zagreb 1935. — *V. Zlamalik*, Strossmayerova galerija, Zagreb 1982. — *Sto godina Strossmayerove galerije 1884–1984*, Zagreb 1984. — *Ž. Vujčić*, Postanak i razvoj umjetničkih muzeja i galerija u Zagrebu, Muzeologija, 1991–92, 29–30. V. Fo.

STROSSMAYEROVA GALERIJA STARIH MAJSTORA HAZU (Zagreb), otvorena je 9. XI. 1884. zaslugom đakovačkoga biskupa J. J. Strossmayera koji je skupio vrijednu zbirku slika i poklonio je Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Kasnijim povećanjima fundusa (ukupno 600 umjetnina) postala je najvrijednija zbirka starih majstora u *JI* Europi (djela nekoliko tal. škola renesanse i baroka sve do kasnoga venec. settecenta, nizozemskih i flamanskih majstora XV–XVII. st., srednjoeur. slikarskih škola i franc. slikara XVII–XIX. st.). Ističe se tridesetak djela prvorazredne vrijednosti (Sassetta, Fra Angelico, V. Catena, Paolo Veronese, Federiko Benković, Majstor slike *Virgo inter virgines*, A. J. Gros).

LIT.: Spomenica o pedesetoj godišnjici Strossmayerove galerije, Zagreb 1935. — *V. Zlamalik*, Strossmayerova galerija starih majstora Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb 1982. L. D.

STROY, Mihael, slov. slikar (Ljubno, 30. IX. 1803 — Ljubljana, 19. XII. 1871). U 19. godini života (1822) primljen je na Akademiju u Beču, nakon što je već naslikao svoja prva djela u ulju (*Autoportret*, 1821). U Zagreb je došao 1830. kao »portretist i slikar prizora (Historienmaler) iz Beča«, 1842. se vratio u Ljubljana. Portretirao je u Zagrebu, Varaždinu, Krapini, Trakošćanu, Samoboru; u Hrvatskoj je očuvano sedamdesetak njegovih portreta: *Antun, Đuro i Josip Jelačić* (trostruki portret), *J. Haulik, A. Alagović, J. Krizmanić, M. Ožegović, J. Oršić, P. Stoos, K. Stanković*. Slikao je oltarne slike (župne crkve u Vugrovcu i Novoj Rači), alegorije (*Amerika, Azija, Afrika, Europa*) i žanr prizore (*U kovačnici*). Osobitosti bečkoga bidermajerskog slikarstva S. je u Zagrebu razvio do romantičnoga izraza, sasvim u skladu s gibanjima narodnoga preporoda. ilustracija na str. 290

LIT.: *A. Bulat-Simić*, Školovanje Mihaela Stroya, Peristil, 1963–64, 6–7. — *Ista*, Mihael Stroy u Hrvatskoj, Zagreb 1967. — *K. Rozman*, Mihael Stroy: 1803–1871 (katalog), Ljubljana 1971. — *M. Petričević*, Mihael Stroy i slikarstvo u sjevernoj Hrvatskoj, ŽU, 1972, 17. — *M. Schneider*, Portreti 1800–1870 (katalog), Zagreb 1973. R.

STRUPPI-WOLKENSBERG, Jelka, slikarica (Križevci, 13. VI. 1872 — Zagreb, 23. XI. 1946). Studirala na Akademiji u Münchenu (L. Herterich, A. Jank), potom se usavršavala u Beču gdje je imala i atelje. Izlagala studije i portrete. Slikala na akademski način portrete i mrtve prirode (cvijeće), krajolike Zagreba i okolice, narodne nošnje. — Sudjelovala na izložbi Društva hrvatskih umjetnika 1898. te na izložbama »Lade« u Sofiji 1906. i Zagrebu 1908. Samostalno izlagala u Zagrebu 1918, 1922. i 1937.

LIT.: *L. Arty*, Najnoviji portreti barunice Wolkensberg, Novine, 1917, 55, str. 4–5. — Donacija Josipa Kovačića, Hrvatske slikarice rođene u XIX. stoljeću (katalog), Zagreb 1988. Ž. D.

STRZYGOWSKI, Josef, austr. povjesničar umjetnosti polj. podrijetla (Biała, Šleska, 7. III. 1862 — Beč, 2. I. 1941). Od 1892. profesor na Sveučilištu u Grazu, od 1909. u Beču. Eur. ugled stekao smionim obratima u interpretaciji podrijetla ranokršč. i ranosrednjovj. umjetnosti. Nasuprot Rimu i rim. tradiciji, za podrijetlo i genezu ranokršč. umjetnosti ističe primat orijentalnih utjecaja, Bliskoga istoka, poglavito Sirije. Za formiranje

JOSIP JURAJ STROSSMAYER, djelo V. Bukovca, Zagreb, Moderna galerija

M. STROY, *Stanko Vraz*, Zagreb, Moderna galerija

